

staar der ikke noget om i Lovforslaget, og jeg kan heller ikke tænke mig, at man vil stille Betingelser i saa Henseende. Jeg antager, at det maa blive vedkommendes egen Sag; har han ikke de Penge, som skal anvendes dertil, bliver det sikkert uhyre vanskeligt for ham at komme i Besiddelse af et saadant Hjem. Jeg ved ikke, hvem der skulde hjælpe ham med det store Tilskud; det maa vistnok overlades til hver enkelt.

Dernæst har forskellige Medlemmer været inde paa den Betragtning, om det ikke var for risikabelt at gøre Anstrengelser for at fremskaffe alle disse Smaabrug, idet Forholdene er saa vanskelige, og der er stor Risiko forbundet dermed. Hvad den Tid, der ligger foran os, vil bringe, kan vistnok intet Menneske sige noget om, men jeg har den Opfattelse — og jeg fik det Indtryk, at det ogsaa var det ærede Medlem fra Vardes (Pinholt) —, at naar andre Landbrugere kan klare sig, plejer disse smaa Brug ogsaa at kunne det. Jeg har det Indtryk, at de smaa Brug, skønt Forholdene har været i særlig Grad vanskelige for dem, har kunnet klare sig og, som det ærede Medlem sagde, har klaret sig nok saa godt som Folk, der har levet her inde paa Brostenene.

Det ærede 6te Medlem for Præstø Amt (Ulrich) fremsatte den Betragtning, at det store Landbrug havde haft sin Betydning ikke mindst under de Forhold, der har hersket. Jeg har for Resten ogsaa hørt det udtrykt paa den Maade, at hvis vi udelukkende havde haft 11—12 Tdr. Lands Huse hele Landet over, hvorledes skulde vi da have skaffet det nødvendige Korn og Fødemidler i det hele til Samfundet i disse Aar? Jeg ved ikke, om det ærede Medlem ser Sagen akkurat paa den Maade, men i saa Fald maa han bevise overfor mig, at den Jord, som Husmændene har at dyrke, giver et mindre Udbytte end den Jord, som Herremændene og de store Gaardejere dyrker, og det tror jeg ikke, han kan. Naar Forholdet imidlertid er det, at Jorden i de smaa Brug bliver dyrket mindst lige saa godt som Jorden i de store Brug, vilde der ikke have været den mindste Fare ved, at vi havde haft smaa Brug i Stedet for store. Selvfølgelig kunde da ikke ethvert Brug have leveret lige saa mange Tønder Korn til Statens Lagre som de store Brug, thi naar man paa 600 Tdr. Land kan levere 6 000 Tdr. Korn, er det, fordi man ikke kan spise alt det, man avler paa 600 Tdr. Land, og derfor er det rimeligt, at man skal aflævere noget deraf til Samfundet, men

jeg tror ikke, at Ernæringsforholdene havde været vanskeligere, selv om vi havde haft flere mindre Brug. Det ærede Medlem fra Varde var ikke vis paa, at Jorden i de smaa Brug blev dyrket bedre end Jorden i de store Brug, men jeg har den bestemte Opfattelse, at det er Tilfældet. Hvis det ikke var Tilfældet, var det i det hele taget meget tvivlsomt, om man skulde anstrenge sig saa meget for at tilvejebringe saa mange Smaabrug, thi vel ønsker jeg, at man skal gøre Forandring, og der sker jo stadig Forandring, men naar man skal gøre Forandring, maa det altid være til noget bedre og ikke omvendt. Jeg har den Opfattelse, som ogsaa det ærede Medlem fra Varde gjorde sig til Talsmand for, at vel kan ingen sige, hvorledes Forholdene vil forme sig i Fremtiden, men skal det være Frøavl, vi skal drive, skal det være Stamsæd, vi skal fremskaffe, tror jeg, at et mindre Brug netop paa disse Omraader i særlig Grad er egnet til at følge med Tiden og vil kunne gøre det akkurat lige saa godt som det større. Jeg er lige ved at tro, at netop hele denne Omlægning af vort Landbrug maaske i særlig Grad ligger for de mindre Brug.

Selvom Forhandlingerne har givet Indtryk af, at der er Udsigt til, at man, naar Forholdene igen bliver roligere paa Rigsdagen, kan opnaa noget, maaske ogsaa ret betydeligt, i Retning af Enighed om disse Lovforslag, er der dog eet Punkt, hvorimod der er særlig Modstand, nemlig Ekspropriationsbestemmelsen. Medens det konservative Folkeparti er imod Ekspropriationsbestemmelsen, er der dog indenfor Venstre den Forskel, at nogle er delvis imod den og nogle delvis for den. Jeg lagde Mærke til, at det ærede Medlem fra Ribe var mere imod Ekspropriationsbestemmelsen anden Gang end første Gang, han talte, han pointerede nok saa stærkt, at der var Jord nok, og at der var ingen Grund til Ekspropriation. Der er jo ingen, som vil bestride, at der nu ikke er Jord nok, og dette Lovforslag skaffer ingen Jord frem, men det, som jeg hævder — og jeg tror, det vil vise sig at være rigtigt om ikke i første Omgang, saa i det lange Løb —, det er, at man slipper ikke udenom Ekspropriationsbestemmelsen, man skaffer ikke Jorden frem paa nogenlunde rimelige og billige Vilkaar, medmindre man har den Bestemmelse i Baghaanden. Det er muligt, naar man har den, at den da ikke i særlig Grad vil blive benyttet, og det skal jeg ikke have det mindste imod. Men hvis man nu f. Eks. vilde bygge en Skole og henvendte sig til en Mand for at købe et Stykke Jord til at bygge Skolen paa, tror saa det